

Saksfremlegg

Nytt museum kunst og form i Trondheim, revidert konseptvalgutredning

2024/20833

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret vedtar at Revidert konseptvalgutredning (KVU) sendes til Kvalitetssikring (KS1) i tråd med Statens prosjektmodell (R-108/23) for investeringer over en milliard kroner.

Sammendrag

I denne saken bes bystyret ta stilling til om den reviderte konseptvalgutredningen (KVU) for nytt museum for kunst og form skal sendes til kvalitetssikring (KS1). I tråd med de formelle kravene til en slik utredning skal et eksternt fagmiljø kvalitetssikre at utredningsarbeidet følger Statens prosjektmodell for investeringer på over en milliard kroner. En endelig investeringsbeslutning ligger minst et par år fram i tid. Den reviderte konseptvalgutredningen er vedlegg 1 til denne saken.

Konseptvalgutredningen for nytt museum for kunst og form i Trondheim ble lagt fram for politisk behandling høsten 2023. Bystyret ba kommunedirektøren undersøke utbyggingsmuligheter rundt eksisterende bygg ved Trondheim kunstmuseum i Bispegata og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum i Munkegata en ekstra gang før KVU-en sendes til kvalitetssikring. Dette er gjennomført i samarbeid med antikvariske myndigheter. Undersøkelsene viser så langt at det ikke er mulig å bygge ut ved de eksisterende byggene dersom man skal innfri arealkravet museet har behov for i framtida.

Den reviderte konseptvalgutredningen anbefaler fortsatt Leüthenhaven som lokalisering for et nytt museum for kunst og form. Der vil et nytt bygg kunne samle Trondheim kunstmuseum og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum under ett tak med et samlet funksjonsareal på 9 200 kvm. Dette er en økning på 3 700 kvm sammenliknet med dagens samlede funksjonsareal i de to museumsbyggene. I bruttoareal tilsvarer anbefalt konsept 16 600 kvm.

Konseptvalgutredningen er gjennomført med ambisjon om at staten skal bidra med en vesentlig andel av investeringskostnadene til et nytt museum. Dette begrunnes blant annet med at Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, fram til det ble organisert under Museene i Sør-Trøndelag i 2012, var 100 prosent statlig finansiert.

Byrådet anbefaler at den reviderte konseptvalgutredningen sendes til kvalitetssikring.

Bakgrunn

Bystyret behandlet 31.08.2023 konseptvalgutredning for nytt museum for kunst og form i sak 125/23. Bystyret ba om ytterligere utredninger rundt eksisterende museumsbygg (K3 og K5) før konseptvalgutredningen sendes til kvalitetssikring (KS1).

Formannskapet ble orientert om oppfølging av vedtakets punkt 3 i sak 0370/23, 05.12.2023.

Vedtak pkt 3

Bystyret mener det vil være hensiktsmessig å utrede alternativ K3 (dagens bygg med tilleggsareal), og K5 (et samlet museum i tilknytning til dagens Trondheim Kunstmuseum), eventuelt med ekstra areal i et nærliggende bygg.

Bystyret er opptatt av at disse alternativene må være godt belyst, med tanke på mulige utvidelsesmuligheter, takhøyde i eksisterende bygg og tilbygg, muligheter for å bevare siktlinjer m.v. Det må avklares med antikvariske myndigheter om hvilke alternativer som er realistisk. Bystyret ber om en sak som viser hvordan en fullverdig utredning best kan gjennomføres. Bystyret vil understreke at dette vil være hensiktsmessig også i en diskusjon om etterbruk av byggene dersom et konseptvalg fører til at et eller begge byggene skal ha alternativ bruk.

Fylkestinget i Trøndelag tok konseptvalgutredningen til etterretning i vedtak til sak 56/23 13.juni 2023:

- 1. Fylkestinget tar konseptvalgutredning (KVU) for nytt museum kunst og form i Trondheim til etterretning.*
- 2. Fylkestinget anbefaler at konseptvalgutredningen kvalitetssikres i tråd med føringer gitt i statens rundskriv 108/19- som innebærer en kvalitetssikring av hele dokumentet, og KVUprosessens. Kvalitetssikringen skal ha særlig fokus på om behovet for endring, i dette tilfellet et nytt museum, er godt nok dokumentert. Deretter skal kvalitetssikringen se om konseptene som inngår i KVU'en, i dette tilfellet 16 konsepter, svarer ut behovet, og om konseptene som inngår i alternativanalysen er verdsatt riktig.*
- 3. Konseptvalg fattes etter at KS1 er ferdig.*
- 4. Fylkestinget ber om at fylkesdirektøren går i samarbeid med Trondheim kommune og Museene i Sør-Trøndelag for videre prosjektorganisering og behov for utredningsmidler i videre faser.*

MiST behandlet den reviderte konseptvalgutredningen 18.06.2024, sak B 13/24, Nytt museum for kunst og form i Trondheim – revidert konseptvalgutredning (vedlegg 2).

Vedtak punkt 1:

Museene i Sør-Trøndelag (MiST) er tilfredse med at også den reviderte konseptvalgutredningen for «Nytt museum for kunst og form i Trondheim» legger til grunn et godt ambisjonsnivå for museene i et langsiktig perspektiv, og støtter anbefalingen om et samlet museumsbygg lokalisert på Leüthenhaven. Dette gir byen et nytt kulturkvartal hvor et nytt museum og Trøndelag teater kan finne god sambruk samtidig som man har nærhet Vitenskapsmuseet og NTNU.

Trondheim kommune har i samarbeid med Museene i Sør-Trøndelag (MiST), Trøndelag fylkeskommune og antikvariske myndigheter undersøkt nærmere om noen av konseptene innenfor K3 og K5, samt ekstra areal i nærliggende bygg (Munkegt 2-6) kan inngå i KVVU-ens alternativanalyse (kap. 8). PwC og LINK arkitektur har vært eksterne konsulenter. Arealbehovet, som i konseptvalgutredningen er definert ut ifra museumsfaglige behov, har vært lagt til grunn for undersøkelsene. De utfyllende studiene av alternativene er nå gjennomført.

Sentrale begreper i konseptvalgutredningen (KVVU)

Konseptvalgutredning: er statens prosjektmodell for investeringer over en milliard, nedfelt i statens retningslinje R-108/23

Kvalitetssikring (KS1): I tråd med statens prosjektmodell skal KVVU-utredningen kvalitetssikres av et eksternt fagmiljø

Behovsanalyse kap. 4 : identifiserer og kartlegger konkrete behov knyttet til tiltaket. Relevante interessenters reelle behov identifiseres, tiltakets relevans vurderes i forhold til samfunnets behov og utfordringer, og det gis en situasjonsbeskrivelse av dagens tilstand. Behovsanalysen danner grunnlaget for KVVU-ens øvrige deler

Mulighetsstudie kap. 7: beskriver hvilke konsepter som kan oppfylle museumsfaglige behov og begrunner hvorfor noen konsept ikke blir med til alternativanalysen

Alternativanalyse kap. 8: behandler de ulike konseptene som er med fra mulighetsstudien i en samfunnsøkonomisk analyse

Ei utfyllende begrepsforklaring finnes på side 3 i konseptvalgutredningen.

Fakta

Konseptvalgutredningen er gjennomført med en ambisjon om at staten skal bidra med en vesentlig andel av investeringskostnadene til et nytt museum. En hovedbegrunnelse for å be staten om å finansiere 4/6 er at Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum hadde status som nasjonalt museum og var 100 % statlig finansiert fram til konsolideringa med Museene i Sør-Trøndelag i 2012. Å få staten med på ei slik fordeling vil kreve utstrakt politisk samhandling både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Oppfølging av bystyrets vedtak i sak 125/23- tilleggsutredning

Som følge av tilleggsutredningen er det lagt til tre nye konsepter i konseptvalgutredningen. Nummereringa av alle konsepter er derfor oppdatert fra opprinnelig rapport. Formålet med undersøkelsene har vært å finne ut om ett eller flere av alternativene kvalifiserer til å bli inkludert i eksisterende KVVUs *alternativanalyse* (kap.8). I KVVU-ens kapittel 8 er det regnet på investerings- og driftskostnader ved de ulike konseptene som inngår i alternativanalysen.

Den reviderte konseptvalgutredningen anbefaler fortsatt Leüthenhaven som lokalisering. Der vil et nytt bygg kunne samle Trondheim kunstmuseum og Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum under ett tak med et samlet funksjonsareal på 9 200 kvm. Dette er en økning på 3 700 kvm sammenliknet med dagens funksjonsareal i de to museumsbyggene. I bruttoareal tilsvarer anbefalt konsept 16 600 kvm. Arealkravet vil variere noe avhengig av om et museum vil fordele seg på ett eller flere bygg, ettersom flere bygg øker arealbehovet.

Om arbeidet med tilleggsutredningen

Det er gjennomført tre verksteder med bred deltagelse ut over deltagelsen fra de antikvariske instansene og MiST. Målet har vært å utrede utbyggingsmuligheter rundt eksisterende bygg i tråd med Bystyrets vedtak. Utgangspunktet for arbeidet har vært de museumsfaglige behovene, slik de er beskrevet i KVVU-ens *behovsanalyse* (Kap. 4)

Både Riksantikvaren og Trøndelag fylkeskommunes kulturminneseksjon har gitt fylldige uttalelser som ligger som vedlegg til KVVU-en og denne saken (vedlegg 3 og 4). Deres vurderinger er innarbeidet i den reviderte KVVU-en. Byantikvar og byarkitekt har samarbeidet med og slutter seg til vurderingene som framgår av fylkeskommunens uttalelse.

Fra KS1 til forprosjekt

Bystyret bes i denne saken ta stilling til om den reviderte konseptvalgutredningen skal sendes til KS1. Den reviderte KVVU-en vil også oversendes Trøndelag fylkeskommune for ny politisk behandling der, ettersom nye forutsetninger i selve utredningen nå er lagt til grunn. En investeringsbeslutning vil tidligst være aktuell i 2026, men fram til da vil det være behov for ressurser både til kvalitetssikring (KS1), forprosjekt og planprosess.

Etter KS1 er neste fase et forprosjekt. Da må prosjekteierstrukturen mellom MiST, Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune avklares nærmere.

I forprosjektfasen utredes det valgte alternativet ytterligere gjennom blant annet mulighetsstudie, arkitektkonkurranse, ny reguleringsplan, avklaring av eierforhold til nybygg, eventuell alternativ bruk av de gamle byggene, mulige leieavtaler, flere utbyggingsfaser eller prosjekter med andre formål. Bærekraftsperspektivet blir en viktig del av dette.

Det vil være behov for prosjektledelse med ansettelsesforhold i en av samarbeidsorganisasjonene (Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og MiST). Hvilken rolle Trondheim kommune skal ha i fortsettelsen må avklares i forprosjektfasen. Det samme gjelder for videre bruk av eksisterende bygg og stiftelsenes rolle. Avklaringer vedrørende videre organisering av de to museene gjennomføres parallelt, og er MiSTs ansvar.

Staten finansierer i utgangspunktet ikke forprosjektfasen. Det finnes likevel nyere eksempler på at dette har skjedd når lokalt og regionalt nivå har stått samlet om å dokumentere særlige behov. De nasjonale verdiene som ligger til Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum bør kunne kvalifisere til at staten tar et større ansvar enn vanlig. I forbindelse med et nytt kulturkvarter i Tromsø har staten for eksempel bidratt med 12 millioner kroner over statsbudsjettet til forprosjektet. MiST søkte Kultur- og likestillingsdepartementet sommeren 2023 om midler til forprosjektering, men har så langt ikke fått svar.

Byrådets vurdering

KS1 vil vise om den reviderte konseptvalgutredningen er gjennomført i tråd med statens krav til en slik utredning. En videre beslutning tas ikke før prosessene som er gjennomført så langt er kvalitetssikret.

Den store utfordringa i saken er knyttet til gjenbruk av de eksisterende byggene som i sin tid ble bygd for å romme de to museenes samlinger. Mange har tatt til orde for at det har stor verdi om dagens bygninger kan brukes videre som utgangspunkt for framtidens museum.

Tilleggsutredningen og undersøkelser så langt viser at det ikke er mulig å bygge ut ved dagens bygg i et så stort omfang at det svarer til museets definerte framtidige behov. Selv om de antikvariske instansene vurderer utbyggingspotensialet ulikt, er det Riksantikvarens vurdering som er avgjørende. Derfor kommer Leüthenhaven fortsatt ut som det beste alternativet. Samhandlinga med Trøndelag Teater vil være viktig dersom Leüthenhaven skal utredes videre. Det er mulig å se for seg et nytt kulturkvartal på Kalvskinnet som også kan gi rom for å inkludere annen virksomhet.

For de eksisterende museumsbyggene og MiST haster det med å komme videre i prosessen. For å sikre god byutvikling er det viktig å ta stilling til hva som skal skje med de eksisterende byggene. Begge byggene har bygningsmessige utfordringer som krever utbedringer uavhengig av om de fortsatt skal brukes som museum eller anvendes til helt andre kulturformål.

Byrådet vil derfor sikre at prosessen ikke forsinkes unødig ved å sende den reviderte utredningen til KS1. Først når den reviderte utredningen har vært gjennom KS1 skal bystyret ta stilling til hvilket konsept som skal utredes videre i et forprosjekt. Forprosjektet vil gi et mer utfyllende grunnlag for å kunne ta en eventuell investeringsbeslutning. Det er derfor viktig at det arbeides parallelt med avklaring av andre forhold mens kvalitetssikringsarbeidet pågår, slik at vi til slutt står tilbake med et solid prosjekt med god forankring hos eiere og i relevante miljøer når det skal arbeides for realisering.

Konsekvenser for klima og det ytre miljø

I arbeidet med konseptvalgutredningen er det utarbeidet en miljørapport som er innarbeidet i utredningen.

Konsekvenser for verdiskaping og næringsutvikling

Et nytt museum for kunst og form i Trondheim vil på sikt kunne bidra til at byen og regionen blir mer attraktiv for både innbyggere, næringslivet og besøkende. Dette vil mest sannsynlig bidra til økt aktivitet for næringslivet.

Økonomiske konsekvenser for kommunen

Kostnadene til gjennomføring av kvalitetssikringa anslås å være 1,5 -2 millioner kroner. Det antas at noe av kostnadene til kvalitetssikring vil påløpe høsten 2024 og det resterende i 2025. Dette samfinansieres mellom partene (Trondheim kommune, Trøndelag fylkeskommune og MiST).

Fylkeskommunen har i økonomiplan 2024- 2027 med budsjett for 2024 satt av 0,4 millioner kroner til dette arbeidet inneværende år, og samlet fem millioner kroner til videre planlegging. Fylkeskommunens avsatte ramme på 0,4 millioner kroner benyttes inneværende

år. Byrådet vil komme tilbake til fordelinga av resterende kostnader og hva som blir kommunens andel i arbeidet med handlings- og økonomiplan 2025-2028.

Byrådets konklusjon

Byrådet anbefaler at den reviderte konseptvalgutredningen sendes til kvalitetssikring, KS1. Konseptvalgutredningen skal være et faglig grunnlag for et strategisk retningsvalg. Byrådet anbefaler at de definerte museumsfaglige ambisjonene legges til grunn. Dersom konseptvalgutredningen er riktig gjennomført har det som konsekvens at man må ta stilling til om prosjektet skal videreføres. Først da tas det stilling til hvilket alternativ som går videre til en forprosjektfase. Byrådet vil parallelt med kvalitetssikringsperioden gå i dialog med MiST og Trøndelag fylkeskommune om videre organisering og finansiering av forprosjektet.

DATO

SISTEGODKJENNER1NAVN
SISTEGODKJENNER1TITTEL

SISTEGODKJENNER2NAVN
SISTEGODKJENNER2TITTEL

Både byrådsleder og “fag”byråd skal signere denne

Vedlegg

1. Revidert konseptvalgutredning
2. Styrevedtak MiST, 18.06.2024, sak B 13/24
3. Uttalelse fra Riksantikvar
4. Uttalelse fra Trøndelag fylkeskommune